

Атап өткен бағыттарды дамыту арқылы Еуропа мен Азия арасындағы жүк тасымалының өсімі байқалуда, бұл өз кезегінде көлік құрылымындағы кірістің өсуіне және біздің еліміздің мемлекеттік бюджетінің айтарлықтай толығына әкеледі.

Логистика экономиканың секторы ретінде әлем елдері үшін тиімді болып келеді. Көлік логистикасының әлемдік нарықтағы үлесі шамамен 2,7 трлн. АҚШ долларын немесе әлемдік ЖІӨ-нің 7 %-ын құрайды. Өз кезегінде экономикасы дамыған мемлекеттерде көлік логистикасының үлесі ЖІӨ-нің 13-14 %-ын алады. Мысалы, көлік логистикасының үлесі Ирландияда 14,2%; Сингапур, Гонконг, Германияда сәйкесінше 13,8%, 13,6%, 13,1%-ды құрайды. Бұл дегеніміз дамыған елдер экономиканың бұл сегментін ең табысты бөлігі ретінде қарап, өсуі мен жақсаруына айтарлықтай көңіл бөлетінін білдіреді. Қазақстанда көлік логистикасының үлес салмағы шамамен ЖІӨ-нің шамамен 7%-ын құрайды.

Еуразиялық экономикалық одақтың құрылуы ортақ нарық пен бірыңғай тарифтердің пайда болуына себеп болды. Дәл осы факторлар стратегиялық сипаттағы транзиттік жүк тасымалы барысында ЕАЭО арқылы өтетін бағыттарды таңдауда басымдық көрсетеді, оның мақсаты ортақ экономикалық кеңістікте орналасқан елдердің шаруашылық қатынастарын реттеу үшін транспорттық-логистикалық базаны қалыптастыру. Осы стратегияны іске асыруда ЕАЭО қатысушылары – Ресей, Қазақстан және Беларусь темір жолдарының бірлескен көліктік – логистикалық компаниясын құру бойынша қызмет жүзеге асырылуда. Бұл елдердің көліктік-логистикалық сипаттағы активтерін біріктіру транзиттік тасымалдау саласында ЕАЭО аумағы арқылы өтетін өнімдерді «өтпелі» бағалар және технологиялық шарттармен өткізуге арналған бірыңғай жүйені ұсынуға жол ашады.

Қазіргі таңда транзиттік тасымалдар нарығы оған кіретін ірі қатысушылар арасында бөлініп қойған және ЕАЭО аумағына кіретін мемлекеттердің ортақ мәселесі транзиттік әлеуетті өсіру мақсатында ірі шетелдік қатысушыларды тарту болып табылады. Бәсекелестігі жоғары осы нарықта, бұл мәселені шешу үшін шетелдік серіктестерге әлемдік деңгейдегі сервистік қызметтер кешенін ұсыну қажет.

Әлемдік нарықта көлік-логистикалық қызметтерді ұсыну кезінде негізгі сәттердің бірі–қажетті өкілеттіктердің жылдам өсуі. Сондықтан да, экономиканың көлік-логистикалық саласын дамытуда үлкен серпіліс қажет. Дәл осы мақсатта Бірыңғай экономикалық кеңістік аумағында көліктік-логистикалық қызметтерді жүзеге асыру үшін ірі әлемдік компанияларды тарту қажет.

Әдебиеттер тізімі:

- 1 Логистика: учебное пособие для бакалавров / [Б. А. Аникин и др.]. – М.: Проспект, 2017. – 405 б.
- 2 Сабден О., Раимбеков Ж.С. Логистика (экономика и управление): учеб.- Алматы: ИЭ КН МОН РК, 2019. – 911 б.
- 3 Можарова В. В. Транспорт в Казахстане: современная ситуация, проблемы и перспективы развития. – Алматы: КИСИ при Президенте РК, 2019. – 216 б..
- 4 Логистические транспортно-грузовые системы: Учебник/ Под ред. В.М.Николашина. — М.: Академия, 2018 —242 б.
- 5 Григорьев, М.Н. Логистика: продвинутый курс: учебник для магистров / М. Н. Григорьев, А. П. Долгов, С. А. Уваров – М.: Юрайт, 2017. – 734 б.

Қазақстанда хостел бизнесінің даму әлеуеті

Ш.Б. Джумабаева¹, Т.Н. Жаңабай²

¹Маркетинг кафедрасының аға оқытушысы, э.ғ.м.

² «Туризм» мамандығының 3 курс студенті

sholpan_dzhumabaeva1@mail.ru, zhanabaeva1409@mail.ru

^{1,2} академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды қ.

Түйіндеме: Хостелдер - бұл Қазақстан үшін орналастыру нысандарының жаңа форматы. Көбінесе Қазақстандағ ыхостелдар тұрғын үй қорында орналасады, бұл соңғы өнімнің форматына әсер етеді.

Кілт сөздер: туризм, хостел, хостел бизнесі, қонақ үй, орналастыру орындары

Хостел (ағылш. "hostel") - бұл қонақтардың қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді тұруын қамтамасыз ететін орналастыру жүйесі, әдетте бөлмеде қосымша ыңғайлылықсыз.

Шетелдік тәжірибені негізге ала отырып, орналастыру объектілерінің осы сегментін одан әрі дамыту Қазақстан қалаларының туристік тартымдылығын арттыруға оң әсер ететін және ішкі және келу туризмін одан әрі дамытуға тұрақты үлес қосатын фактор болып табылады деп сеніммен айтуға болады.

Алайда, Еуропада орналасқан хостелдер мен Қазақстан Республикасының аумағында жұмыс істейтіндердің арасында айтарлықтай айырмашылық бар.

Айта кету керек, еліміздегі хостелдердің жалпы санын есептеу қиын. Ресми статистика жоқ, егер қазақстандық хостелдердің заңды мәртебесі болмаса, оны қайдан алуға болады: тек бір жұлдызды қонақ үйлер бар. Хостелдердің тұжырымдамасы Қазақстан үшін жаңа емес. Алайда, егер Еуропа мен Америкадағы хостелдер қозғалысының тарихы ондаған жылдарға созылса, онда біздің елде тұрудың бұл түрі өткен ғасырдың аяғында басталады. [1].

Ұзақ уақыт бойы Қазақстанда хостелдер бөлек тұру санатына бөлінбеген. Қазақстан Республикасында заңнамалық базаның болмауы жастар қонақ үйлерінің қызметінде қиындықтар туғызды. Сонымен, бұл басты заңды мәселе болды.

Иә, шынында да, бір кездері Қазақстанда хостел ашу оңай болған жоқ. Қазақстан заңнамасының аталған ерекшеліктері кедергі келтірді. Қонақ үй қызметтері саласы лицензиялауға жатады және хостелдің ресми тұжырымдамасы жоқ. Алайда, бірнеше жыл бұрын қонақ үй қызметтерін лицензиялау тоқтатылды, сондықтан хостелдағы бағдаршам жасылға айналды.

Хостелдер - бұл Қазақстан үшін орналастыру нысандарының жаңа форматы. Көбінесе Қазақстандағы хостелдер тұрғын үй қорында орналасады, бұл соңғы өнімнің форматына әсер етеді.

Қазақстанда орналастыру құралдарының осы сегментін дамытудың тағы бір маңызды ерекшелігін атап өткен жөн. Қазақстандағы хостелдердің рентабельділігі басқа елдерге қарағанда әлдеқайда жоғары, өйткені бұл елдегі әлсіз бәсекелестік пен артық сұраныстың салдарынан Алматы мен Нұр-Сұлтандағы хостелдер Шығыс және Батыс Еуропаның бірқатар елдерінің туристері үшін бір қонаққа 4-6 орын (түнде 2000-3000 теңге) тұрады. жеке бөлмеде тұру құнымен салыстырғанда. Қазақстанның екі астанасындағы бағалар Лондон немесе Париж сияқты қалалардың деңгейінде [2].

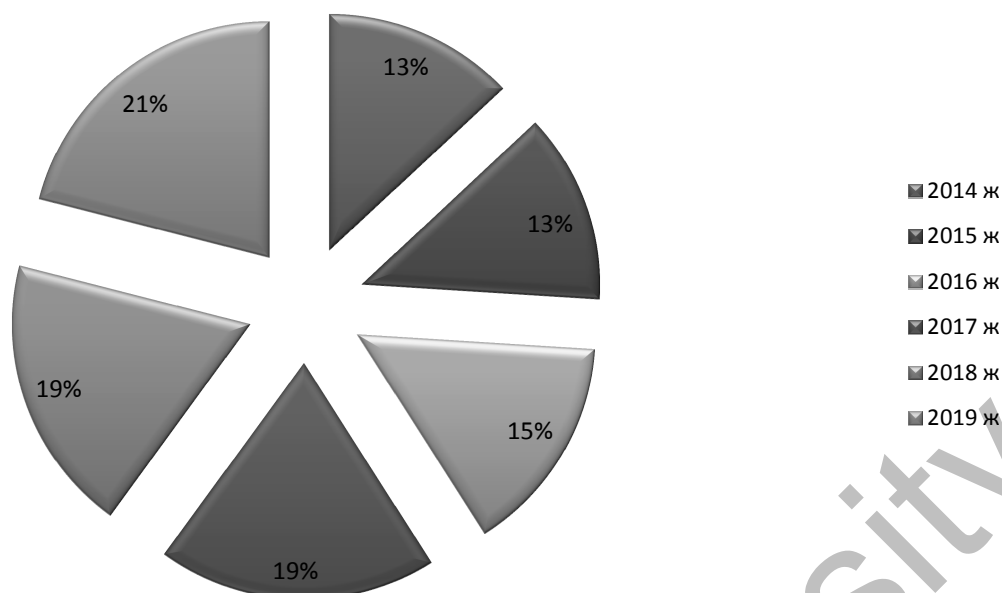
Белгілі бір мағынада, Қазақстандағы қонақ үй бизнесі Германияның ізімен жүреді. Шет тілдерін, есте сақтау және басқа да танымдық қабілеттерін жеделдетіп оқытуды дамыту жөніндегі оқу орталығы ретінде құрылған Адами даму институты Қазақстанның ең қымбат қалаларының бірі Алматыда Қолжетімді тұрғын үй проблемасына тап болды.

Институт өз студенттеріне арзан пәтерлер мен арзан қонақ үйлер іздеді, бірақ қолайлы ештеңе таппады. Біз бұл мәселені кеңсенің бір бөлігін хостелге айналдыру арқылы шешті. 2012 жылдың күзінде Қазақстан Республикасында алғашқы "74/76" хостелі ресми түрде ашылды. Бұрын хостелдерге ұқсас мекемелер болған, бірақ қол жетімді тұрғын үй иелері оларды үш жұлдызды қонақ үйлерге айналдыруды жөн көрді, өйткені олар қазақстандықтардың көзінше хостелдер үйсіз деп саналады деп қорқады [3].

Көп ұзамай хостел бизнесі тәуелсіз нарыққа айналды. Хостелдің ашылуы 2014-2015 жылдары, Алматыда 2017 жылғы қысқы Универсиада қарсаңында және Астанада ЭКСПО-2017 қарсаңында өтті. Қазақстандық қонақ үйлер мен мейрамханалар қауымдастығының вице-президенті Наталья Сергеенкованың айтуынша, 2015 жылы Алматыда 53 хостел болған, осы жылдың маусым айының соңында олар 98 (6 мың төсек - орынға жуық), ал Астанада-100-ге жуық (6,4 мың төсек-орынға жуық) хостел болған. Биыл Ниццада орыс хостелдер желісі Алматы мен Ақтөбеде негізгі орынға ие болып, Қазақстан нарығына шықты.

Алматыдағы хостелдегі бір қонақтың орташа бағасы 2 мың теңгені, ал Нұр-Сұлтанда 3 мың теңгені құрайды. Егер біз екі қаладағы төсек санын орташа бағамен көбейтетін болсақ, онда бізде жылына 34 миллион доллар болатын нарық болады.

Хостелдер Қазақстан өңірлерінде нашар дамыған. Қазақстанның Үшінші мегаполисінде Шымкентте 10, Қарағандыда 2 және Қостанайда, Атырауда және Ақтөбеде бір-бірден хостел бар. Аймақтардағы хостелдердің танымалдығы жергілікті қонақ үйлердің төмен құны мен пәтерлерді күн сайын жалға беру мүмкіндігімен түсіндіріледі.

Сурет 1. Қазақстан нарығындағы 2014-2019 жылдар аралығындағы хостелдің дамуының пайыздық көрсеткіші

Ескерту: автормен құрастырылған

1-суреттен көріп отырғанымыздай еліміздегі хостел нарығы өте баяу дамуда, 2014 жылы хостел бизнесі 13%-ды құраса, ол көрсеткіш 2019 жылы 21%-ды құрап отыр, бұл дегеніміз өте төмен көрсеткіш, 5 жылда бар-жоғы 7%-ға ғана өскен. Дегенмен Еуропаның алпауыт мемлекеттерімен салыстырғанда, бұл да жаман көрсеткіш емес сияқты, себебі, Еуропа елдеріндегі хостел желілері де 2014-2018 жылдар аралығында аса қатты дами қоймаған.

Елдегі хостел бизнесі әлі де дамып келеді, өйткені ол әлі жас кезінде. Бүгінде Қазақстанға келетін туристер саны жыл сайын артып келеді. Сондықтан, елдегі экономикалық және туристік жағдайды жақсарту үшін ең тиімді нұсқа-бүкіл әлемде танымал хостелдерді ашу. Бұл арзан бизнес хостелдерге де, туристерге де пайдалы. Сапалы хостел ашып, сәттілікке жету үшін алдымен дұрыс бизнес-жоспар мен стандартты хостел құру керек. Барлық артықшылықтар мен кемшіліктерге назар аудару керек. Қазіргі дамып келе жатқан технологияларды ескере отырып, Интернеттегі жарнама және маркетингтің әртүрлі әдістерін қолдану хостелдерге сұранысты арттыруы мүмкін [4].

Қазақстанның өсіп келе жатқан инвестициялық тартымдылығына қарамастан, қонақ үй бизнесіне Инвестициялар жеткіліксіз болып қалуда. Қонақ үй бизнесі нарығын талдау әлеуетті инвесторларды қонақ үй секторы, әсіресе эконом-кластағы ең танымал қонақ үйлер қызықтырмайтынын көрсетеді. Мұның себебі-қымбат жер мен жылжымайтын мүлік, өтелу мерзімі 8-10 жыл. Нарық ашықтығының болмауы және инвестициялық жобалардың бастапқы кезеңдеріне тән көптеген тәуекелдер инвестициялардың өсуінің баяулауына алып келеді. Қазақстандағы қонақ үйлер мен мейрамханалар қауымдастығының зерттеуіне сәйкес, жер құны қонақ үй жобасының жалпы құны 15-25% - дан аспайды, ал Алматыда 50% - ға жетуі мүмкін. Сондықтан сәнді қонақ үй кәсіпорындары әлі де тартымды. Халықаралық стандарттарға сәйкес келетін және қосымша қызметтердің толық спектрін ұсынатын орта деңгейдегі қонақ үйлердің жергілікті нарығына қажеттілік қонақүйлерді салу және басқару тұжырымдамасын сауатты әзірлеуді талап етеді. Оны іске асыру үшін әкімдіктерге жерді жеңілдікті шарттармен бөлу, өңірлік деңгейде бас жоспарларды қалыптастыру процесін жеделдету, қызметті қаржыландыруды ұсыну, сондай-ақ кедендік баждар мен салықтар бойынша жеңілдіктерді енгізу бөлігінде қолдау қажет.

Қазақстандағы және шетелдегі қонақ үй бизнесінің теориясы мен практикасын зерттеу келесі тұжырымдар мен ұсыныстар жасауға мүмкіндік берді:

1. Туристік индустриядағы орналастыру салаларының бірі болып табылатын хостелдердің мәніне бірыңғай тәсіл жоқ екендігі көрсетілді, бұл олардың қызмет түрі ретінде жалпы көрінісінде, қоғамға тән емес қызметтер пікіріндегі көптеген реңктерде көрінеді.

"Қызметтер" тұжырымдамасының бұл нұсқасы-белгілі бір қызмет түрінен немесе қоғамға және жеке адамға белгілі бір тұтынушылық пайда әкелетін әрекеттер тізбегінен алынған экономикалық пайда түрінде ғалымдардың осы категориядағы көзқарастарының эволюциясын бағалайтын және жүзеге асыратын нарықтық өнім. қызметтердің арнайы сипаттамаларын жүйелеу негізінде.

2. Қызмет түрлерінің әртүрлілігі және олардағы нақты нарықтық сипаттамалардың болуы қызметтерді өндіру мен сатуды басқару тетігін құрудың жалпы принциптерін жасауға негіз болды. Хостелдағы қызмет түрлерін олардың тұғынушылар үшін құндылығының өсу дәрежесі бойынша іскерлік және жеке қызметтер шеңберінде қызметтердің авторлық матрицасы, шетелдік ғалымдардың жұмыстарындағы қызметтерді талдау және бағалау, сондай-ақ "басқару маркетингі" түрінде жүйелеу осы Қағидалардың негіздемесі болып табылады. бұл қарым-қатынас маркетингі сияқты басқару әдістерін жасау арқылы басқару жүйесін қалыптастыру жолдарын анықтаудан тұрады.

3. Зерттеудегі халықаралық қонақ үй бизнесінің әртүрлі динамикасы мен тенденцияларын салыстырмалы талдау соңғы жылдары қонақ үй бизнесінің өсу қарқыны жоғары екенін көрсетті, бұл шетелдік ғалымдар жаңа экономиканың белгісі деп санайтын қызметтердің пайдасына экономикалық қызмет құрылымының өзгеруін білдіреді. Бұл Қазақстанда хостел қызметтерін жедел дамыту қажеттілігі туралы ереже үшін негіз болды және модельдік деңгейде елдегі қоғамдық өндірісті дамытуға олардың үлесі нысанында қызметтер үлесін бағалау әдістемесі бойынша ұсынымдар әзірлеуге мүмкіндік берді.

4. Қызметтердің алуан түрлілігі оларды басқарудың нақты механизмін бағалау саласында толыққанды зерттеу жүргізуді қиындатады, өйткені хостел-бизнес қызметтер нарығының типтік өкілі болып табылатындығына қарамастан, ол қазақстандық ғылымда әлі де аз зерттелген. Алайда, хостелдер нарығы көп ғасырлық эволюциялық тәжірибеден өтті және соңғы уақытта хостелдер қызметтерін басқарудың өзіндік бірегей тетігін қалыптастырды, ол хостел желілері түріндегі интеграциялық процестер негізінде және шетелдік серіктестердің кең қатысуымен Халықаралық консорциумдар құру негізінде дамуда.

Қазіргі уақытта хостелдер күрделі құрылыс кешендерін көрсетеді. Осылайша, хостелдарды басқару жүйелерінің жұмыс істеуі мен дамуының халықаралық тәжірибесі талданып, Қазақстан Республикасында хостел басқарудағы шетелдік озық тәжірибені беру тәсілдері бойынша әдістемелік және практикалық ұсынымдар айқындалды.

Әдебиеттер тізімі

1. Барчуков И.С. Гостиничный бизнес и индустрия размещения туристов: учеб. пособие [Текст] / И.С. Барчуков [и др.]. Москва: КноРус, 2012. 165 с.
2. Вихляева И.В. Состояние и перспективы гостиничного бизнеса в России [Текст] / И.В. Вихляева // Известия РГПУ им. А.И. Герцена, 2008. № 73-1. С. 110 – 113.
3. Савкина О.В. Новый подход к классификации коллективных средств размещения рекреационного типа [Текст] / О.В. Савкина // Сервис в России и за рубежом, 2011. № 6. С. 179 – 189.
4. Клепцова О.И. Мировое гостиничное хозяйство: учеб. пособие [Текст] / О.И. Клепцова. Омск: Омский государственный институт сервиса, 2012. 106 с.

Қазақстан жеңіл өнеркәсібіндегі цифрлық түрлендіру үрдістерінің жағдайы

Б.Б. Доскалиева¹, Д.А. Торжанова²

¹Ә.ғ.д., профессор

²Ғылым магистрі, «Экономика» мамандығы 2 курс докторанты

doskaliyevab@mail.ru, danagultorzhanova@gmail.com

^{1,2}Қазтұтынуодағы Қарағанды экономикалық университеті

Түйіндеме: Мақалада цифрлық түрлендіру үрдістерінің өнеркәсіп салаларына әсер ету жағдайлары мен шарттары қарастырылған. Сонымен бірге еліміздің жеңіл өнеркәсібінің заманауи жағдайы мен саладағы цифрландыру үрдістерінің сипаты қарастырылды.

Кілт сөздер: жеңіл өнеркәсіп, цифрлық түрлендіру, цифрландыру үрдістері, цифрлық жүйелер.

Жеңіл өнеркәсіп – Қазақстан өнеркәсібіндегі ең күрделі салалардың бірі. Ұзақ уақыт бойы аталған сала Қазақстан экономикасындағы өндіруші өнеркәсіптің алдыңғы рөлде болуының себебінен шет қалып отырды. Жеңіл өнеркәсіп - бұл экономиканы әртараптандырудың, әсіресе пайдалы қазбалар қорының төмендеуі, мұнай бағасының төмендеуі және дағдарыстың тағы бір толқыны аясында мүмкіндіктердің бірі болып табылады.

Қазақ КСР кезінде жеңіл өнеркәсіп 14 сала мен 69 өндірістік бірлестіктер мен кәсіпорындарды біріктірді. 1985 жылы жеңіл өнеркәсіпте 202,8 мың адам жұмыс істеді, 2000-нан астам өнім атауы